

ПЕРСОНАЛІИ

60-річчя
члена-кореспондента НАН України

М.Т. КАРТЕЛЯ

16 грудня виповнилося 60 років відомому вченому у галузі фізичної хімії та фізико-хімічної медицини, члену-кореспонденту Національної академії наук України, доктору хімічних наук, професору, директору Інституту хімії поверхні ім. О.О. Чуйка НАН України, відповідальному редактору нашого збірника Миколі Тимофійовичу Картелю.

М.Т. Картель народився 16 грудня 1948 р. у с. Гоголіві Броварського району Київської області в родині військовослужбовця. 1966 року закінчив із золотою медаллю середню школу № 2 м. Конотопа Сумської області. З 1966 р. по 1971 р. він – студент хімічного факультету Київського державного університету ім.Т.Г. Шевченка, де одержує диплом з відзнакою та кваліфікацію хіміка зі спеціальності «радіаційна хімія». Після закінчення університету М.Т. Картель вступає до аспірантури при Інституті фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського АН УРСР і вже 1975 року захищає кандидатську дисертацію *«Исследование особенностей радиационно-химического синтеза в адсорбированном состоянии»*. Наступного року його нагороджено Почесною Грамотою Президії АН УРСР за кращу наукову роботу серед молодих вчених.

1979 року постановою Президії АН УРСР групу співробітників відділу іонного обміну та адсорбції ІФХ АН УРСР на чолі з доктором хімічних наук В.В. Стрелком було переведено до Інституту загальної та неорганічної хімії АН УРСР, де на її базі було створено відділ сорбції та тонкого неорганічного синтезу. В цьому відділі Микола Тимофійович обіймає посаду старшого наукового співробітника, а з 1984 р. завідує лабораторією синтетичного вугілля та вуглецевих гемосорбентів. Десятиріччя наукової діяльності вченого в ІЗНХ АН УРСР (1979–1989 рр.) було плідним і яскравим. Адже саме тоді були розроблені фізико-хімічні основи синтезу високоефективних вуглецевих матеріалів, запропонованих як гемо- та ентеросорбенти і впроваджених у виробництво та лікувальну практику сотень медичних закладів колишнього СРСР. За ці роботи М.Т. Картеля було відзначено Державною премією України в галузі науки і техніки. Знаменною подією у становленні М.Т. Картеля як вченого був захист ним 1989 року докторської дисертації *«Углеродные гемосорбенты на основе синтетических активных углей»*. Того ж року на базі відділу сорбції та тонкого неорганічного синтезу ІЗНХ АН УРСР створюється однойменне Відділення Інституту, заступником керівника якого призначено М.Т. Картеля. 1991 року постановою Ради Міністрів УРСР створюється нова академічна установа – Інститут сорбції та проблем ендоекології АН УРСР – на чолі з членом-кореспондентом АН УРСР В.В. Стрелком. Протягом 17 років (1991–2007 рр.) Микола Тимофійович був незмінним заступником директора Інституту з наукової роботи і завідувачем відділу сорбентів медичного призначення. В 1992 р. він отримує

звання професора, стає лауреатом Премії президентів Національних академій наук Білорусі, Молдови та України (1997 р.), а в 2000 р. його обирають членом-кореспондентом НАН України. З січня 2008 р. М.Т. Картель очолює Інститут хімії поверхні ім. О.О. Чуйка НАН України, а також керує відділом фізико-хімії нанопористих і нанорозмірних матеріалів Інституту.

Наукові інтереси М.Т. Картеля охоплюють широке коло питань радіаційної хімії гетерогенних систем, синтезу і дослідження сорбентів, створення та вдосконалення сорбційних технологій і засобів терапії. Учений – автор більш ніж 500 наукових праць, в тому числі 2 монографій і понад 80 авторських свідоцтв та патентів.

Наукова кар'єра Миколи Тимофійовича – приклад послідовного і спрямованого зростання від аспіранта до лідера великого наукового колективу, директора академічного інституту. Вона щасливо складається внаслідок притаманного йому гармонійного поєднання глибоких і актуальних наукових досліджень та цілеспрямованого впровадження одержаних результатів, плідної науково-організаційної роботи та науково-педагогічної діяльності. В роки незалежності України сфера науково-організаційної роботи М.Т. Картеля істотно розширилась й урізноманітнчилась. Він входить до складу редакційної групи зі створення Фармакопеї України, стає членом Наукової ради НАН України «Наукові основи створення нових лікарських препаратів», кількох спеціалізованих рад із захисту докторських дисертацій, експертної ради з технічних наук ВАК України, заступником голови, а потім головою експертної ради з хімічних наук ВАК України, іноземним членом Наукової ради РАН з адсорбції і хроматографії, членом міжнародного товариства з адсорбції, експертом видавництва журналів Королівського хімічного товариства Великої Британії. Він є експертом Комітету з присудження Державних премій Президента України для молодих учених, членом редколегії журналів «Хімія і технологія води» і російського журналу «Эфферентная терапия» (з 2008 р. «Эфферентная и физико-химическая медицина»), відповідальним редактором Мужвідомчого збірника «Хімія, фізика та технологія поверхні», головою Наукової ради з проблеми «Хімія і технологія модифікування поверхні» НАН України.

М.Т. Картель є активним учасником регулярних міжнародних форумів «*Artificial Organs*», «*Fundamentals of Adsorption*», «*Carbon*», «*Characterization of Porous Solids*», підтримує широкі контакти з вченими з США, Японії, країн ЄС та СНД. 2005 року організував і провів в Києві міжнародну наукову школу НАТО «*Combined and Hybrid Adsorbents: Fundamentals and Applications*», а 2008 року – Всеукраїнську конференцію з міжнародною участю «Хімія, фізика та технологія наноматеріалів», присвячену 90-річчю Національній академії наук України.

М.Т. Картель приділяє значну увагу підготовці кадрів вищої кваліфікації. Серед його учнів 10 кандидатів наук. Протягом останніх 15 років як професор-сумісник він читав лекції з базових курсів «Фізична хімія» і «Основи адсорбції» в Національному університеті «Києво-Могилянська академія» та спецкурсу «Хімія і технологія адсорбентів» у НТТУ «Київський політехнічний інститут».

Наукова громадськість, колеги, учні й друзі сердечно вітають Миколу Тимофійовича з ювілеєм, зичать йому козацького здоров'я, завзяття, наснаги й натхнення в реалізації його творчих і організаційних задумів.

Редколегія